

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno DCCCCX. ad annum MLXXIII.

Parisiis, 1644

Capitvla.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15625

TITVLI CAPITVLORVM.

- I. De Christiana religione promo-
uenda.
- II. De sacerdotum & cleri cali-
batu.
- III. Vt Deum vnicum colant &
diligant.
- IV. Vt saga, incantatores, mere-
trices egregie, & periuri exu-
lent.
- V. Vt leges iuste ferantur, & ser-
uentur.
- VI. Vt nemo vendatur extra pa-
triam.
- VII. Vt pro modico delicto nemo
moriatur.
- VIII. De gradibus matrimonium
prohibentibus.
- IX. De multiplici pace ecclesia.
- X. De debitis Deo reddendis.
- XI. De denario sancti Petri, &
cirick sceato.
- XII. & XIII. De censu lumina-
rium & sepultura.
- XIV. De sepulto extra suam paro-
chiam.
- XV. De festis & ieiuniis.
- XVI. De ieiunio quatuor tempo-
rum.
- XVII. De die Veneris ieiunan-
da.
- XVIII. De diebus iuridicis & ma-
trimonialibus.
- XIX. Vt vidua sint per annum in-
nuba.
- XX. De confessione & pœnitentia
agendis.
- XXI. De verbis & operibus cu-
randis.
- XXII. De emendatione pacis, nu-
mismatis, &c.
- XXIII. De nauali expeditione sub
paschate paranda.
- XXIV. De militiam detrectan-
te.
- XXV. Vt homicida aut peierator
coram rege non veniat, prius-
quam satisfecerit.
- XXVI. De vita regis insidiatore.
- XXVII. De eo qui forsteal fece-
rit.
- XXVIII. De eo qui monialem aut
viduam compresserit.
- XXIX. De consilio efferendo Deo
& populo probatissimo.
- XXX. Exhortatio cum ad eccle-
siasticos, tum ad saculares.
- XXXI. Multa & compensatio-
nes pendenda vbi delinquitur.
- XXXII. Potentes grauius mul-
ctandi.

CAPITVLA.

I.

HÆ sunt constitutiones quas tulerunt Angli
Heruditi, elegerunt etiam & edixerunt, instan-
terque docuerunt obseruandas. In primis hortantur
episcopi, vt qua possumus festinatione a peccatis
reuertamus omnes, confessique eadem libentissime,
sedulo pariter compensemus, Deum vnicum recte
diligamus atque veneremur, religionem vnicam

Christianam firmiter teneamus, & quamlibet Gentilium superstitionem omni odio explosam fugiamus. Consiliis mutuis nobis inuicem opitemur, paci & concordia summopere studeamus, & regi vnico domino nostro vsquequaque obediētes fidelitatem debitam exhibeamus. Decernunt etiam sapientes, vt abbates & abbatissæ propriam suam vitam recte disponant, familiamque & conuentum suum prudenter instituant: & vt omnes, cuiuscumque ordinis fuerint, ad muneris sui rationem humiliter se accingant coram Deo & mundo; præsertim ministri Dei episcopi & abbates, monachi & mynecenæ, canonici & nonnæ, ad vitæ se conuertant integritatem, regulariter viuant, & pro omni Christiano populo preces fundant solertissime. Decernunt vtique sapientes, quod monachi, qui extra monasterium suum degunt, professionis suæ regulas non curantes, animarum suarum vtilitati prospiciant, & in monasteria sua cum omni humilitate reuertentes, peccata sua & violatæ professionis crimen serio deplorent: meminerint siquidem voti & sponsionis, quibus Deo semet consecrarunt. Monachus autem, qui monasterium non habet, conferat se ad dicecesis episcopum, & coram Deo & hominibus probum se & candidum confirmet; tria saltem se exinde obseruaturum, scilicet castitatem, habitu vestiri monachali, & qua melius poterit in seruitio Domini permanere. Hæc qui præstiterit, dignior habebitur, & in maiori precio vbicumque venerit. Canonicis honori fuerit, si comteum in refectorio, som-

Vt ordinati munera sua exequantur.

Monachi cœnobita.

Monachi non cœnobita.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1009.

CIRCA ANNUM CHRISTI 1009.
num in dormitorio capescentes, monasterium te-
neant in castitate iuxta regulæ suæ rationem, &
vt iustum est. Hoc si non fecerint, honore suo spo-
liantor.

II.

Omnes ministros Dei, præsertim sacerdotes, ob-
secramus & docemus, vt Deo obedientes castita-
tem colant, & contra iram Domini se hoc modo
muniant & tueantur. Certius enim norint quod
non habeant debite ob aliquam coitus causam vxor-
is consortium. In more tamen est, vt quidam duas,
quidam plures habeat; & nonnullus, quamuis eam
dimiserit quam nuper habuit, aliam tamen ipsa vi-
uente accipit, quod nulla Christianorum lege est
permisum. Dimittens autem & castitatē recolens,
e cælo assequetur misericordiam, in mundo etiam
venerationem, adeo vt iuribus & tributis habeatur
thani dignus, cum in vita tum in funere. Qui autem
ordinis sui regulam abdicauerit, omni cum apud
Deum tum apud homines gratia exuatur.

Vt sacerdo-
tes vxorem
non ducāt.

Quidam
plures ha-
bent.

Sacerdos
cælebs pat
est thano.

III.

Volumus etiam & obsecramus omnes amicos
nostros, & populum vniuersum, vt assidue discant
Deum vnum intimo corde diligere, & Gentilium
superstitionem sedulo effugere.

IV.

*necro-
mantiam
Sagas, incantatores, artem * scm exercentes, me-
retrices egregias, mortem inducentes, & peieran-
tes, tamquam terra indignos e terra proiicite, vt pu-
rior sit deinceps populus; vel terra exeant cum suis
omnibus, ni pœnitentiam egerint abundantius.

Concil. Tom. 25.

H h ij

V.

Sapientes etiam decernunt, vt leges quique coram Deo & hominibus æquas statuunt & tueantur: iniquas autem omnino deleant, iustitiam pauperi atque diuiti pari exhibentes lance, & pacem insuper & concordiam pie in hoc sæculo coram Deo & hominibus retinentes.

VI.

Sapientes etiam decernunt, vt nemo Christianum & infontem precio tradat extra patriam, præfertim in Pagani alicuius seruitium: caueat autem diligenter ne illam animam perdat quam Dominus noster Iesus Christus suo sanguine mercatus est.

VII.

Sapientes etiam decernunt, vt pro delicto modico nemo Christianum morti adiudicet, sed in misericordia potius leges administret ad utilitatem populi, & non pro modico eum perdat, qui est opus manuum Dei, & mercimonium eius magno comparatum precio. De quolibet autem crimine accuratius decernito, sententiam præbens iuxta factum, mercedem iuxta meritū, ita scilicet vt secundum diuinam clementiam lenis sit pœna, & secundum humanam fragilitatem tolerabilis. Propensius etiam reminiscatur qui in alium iudicium tulerit, quid a Domino petat ipsemet, cum in hunc modum dicit: *Et dimitte nobis debita nostra*, & reliqua.

Math. 6.

VIII.

Instantius etiam docemus, vt Christianus quilibet illegitimos fugiat concubitus, legemque Christianam recte teneat. Nec permittatur vnquam vt

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1009.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1009.

CIRCA
 ANNVS
 CHRISTI
 1009.

Christi fide imbutus intra spatium sexti hominis
 suæ consanguinitatis vxorem ducat, id est intra
 quartum gradum seu geniculum; neque cuiuspiam
 viduam, qui pari fuerit proximitate in mundana
 cognatione, nec vxoris quam habuerat prius ne-
 ptem seu propinquam, nec sanctam aliquam mo-
 nialem, nec susceptricem suam e sacro fonte, nec
 repudiatam quisquam Christianus habeat in vxo-
 rem, nec vxorem aliam capiat dum vnam habuerit,
 sed donec vixerit sit illa vnica, si diuinam legem ille
 recte curauerit, & animam suam a gehennæ igni-
 bus liberauerit.

IX.

Fruatur vnaquæque ecclesia pace Dei, pace re-
 gis, & pace omnium Christianorum. Sit pax vniuf-
 cuiusque ecclesiæ intra parietes, & pax manu regis
 data vsquequaque sit inuiolata. Nemo dehinc in
 posterum ecclesiæ seruitium imponat, nec clien-
 telam ecclesiæ iniuriis afficiat, nec ministrum ec-
 clesiæ eiiciat, inconsulto episcopo.

X.

Iura Deo debita vnusquisque annuatim recte
 pendito: aratri scilicet eleemosynam decimaquin-
 ta nocte a paschate: fetuum seu nouellorum gre-
 gum decimas ad pentecosten, & terræ fructuum
 ad festum omnium sanctorum.

XI.

Census Romæ debitus [quem denarium sancti
 Petri vocant] ad festum S. Petri ad vincula (alias
 Missam Petri) persoluatur: & ecclesiæ census, qui
cyrick sceat appellatur, ad Missam sancti Martini.

XII. & XIII.

Luminarium census ter quotannis penditor. Sed æquissimum est, vt animæ symbolum (quam pecuniam sepulcralem nunc vocant) semper dependatur, cum sepulcrum sit effossum.

XIV.

Sepultus
extra paro-
chiam.

Et si corpus aliquod extra suam parochiam quis posuerit, soluat nihilo minus pecuniam (quod symbolum animæ dicitur) illi ecclesiæ cui corpus famulabatur viuens, & omnia quæ vel Dei sunt, vel ad ipsum pertinent, accuratius (vti par est) pacem habeant.

XV.

Dies sanctæ
Mariæ.

Apostolo-
rum.

Philippi &
Iacobi die
non ieiunandum.

Festiuitates & ieiunia debite tenentor. Festiuitatem diei solis, prout ad eandem pertinet, feruentius quisque obseruato. A mercaturis & conuentibus populi, [puta sæcularibus & forensibus] a venatione etiam & mundanis operibus, in sancta illa die sedulus abstineto. Sanctæ Mariæ summum festum omnes cautius honoranto: primum ieiunio, & deinceps celebritate. Singulorum quoque apostolorum festiuitates religiose quisque celebret ieiunio, præterquam Philippi & Iacobi, quibus propter paschatis gratiam & celebritatem ieiunium non indicimus, nisi voluntarium. Cetera omnia festorum ieiunia quisque teneat diligenter ad eorum exemplar qui hæc optime obseruauerint.

XVI.

Et ieiunia quatuor temporum, (quæ *Imbren* vocant) & cetera omnia, prout sanctus Gregorius genti imposuit Anglorum, conseruantor.

CIRCA
ANVM
CHRISTI
1009.

CIRCA
ANVM
CHRISTI
1009.

XVII.

Quaque etiam die Veneris ieiunandum est, nisi festum sit.

XVIII.

Ordalii præterea & iurisiurandi administratio, nec non & matrimonii celebratio, in festis solennibus & ieiuniis quatuor temporum semper prohibentur: & ab aduentu Domini ad octauas vsque epiphaniæ, & a septuagesima ad quintamdecimam noctem vltra pascha, sit interuallum illud tempus sanctum: ita scilicet vt pax & concordia, vti decet, inter Christianos habeantur, & omnis dissensio componatur. Et si quis alteri ex fideiussione quid debuerit, aut rei alicuius mundanæ satisfactionem, studiose iam persoluat, aut mox postea.

XIX.

Viduae ad minus bis senos menses sub præsidio Dei atque regis pura se contineant viduitate, deinceps virum eligant vt voluerint.

XX.

Vnusquisque Christianus (prout fidei suæ in primis necessarium est) Christianitatem suam curet diligentius, & frequenter adeat confessionem, & pudore posito sua confiteatur peccata, & quam ei imposuerit sacerdos emendationem sedulus exequatur. Reuerenter etiam præparatus quisque adeat sacram eucharistiam, quando ad arbitrium ei videbitur maxime necessarium, saltem ter quotannis.

Eucharistia
ter in anno
adeunda.

XXI.

Verba & opera (vt amicos decet) recte quisque disponat, & iusiurandum pactamque fidem caute

Fides pacta
tenenda.

Iniustitia
abolenda.
Et opera
dolosa.

Et diaboli-
ca.

Deum in
omnibus
colendum.

teneat. Omnem etiam iniustitiam e patriæ finibus, qua poterit industria, quisque eiiciat. Opera dolosa & exosas omnes iniquitates quisque sedulus abiicit: iniusta nempe pondera, iniquas mensuras, falsum testimonium, pugnas & contentiones scelertas, illicitos etiam concubitus, & periuria formidanda. Opera item diabolica, cum in clandestino, tum in alio quouis homicidio, in furto & in in avaritia & concupiscentia, in gula & ebrietate, in seditione, in multiplici legum violatione, in violatione coniugii & sacri ordinis, festorum, & ieiuniorum, in sacrilegio, & plurimis gentium malefactis. Nouerit enim vnusquisque, horum nihil vnquam fouendum esse, sed studiosius euitandum: diligatque hinc in posterum omnia summo desiderio quæ ad Deum pertinent, cum in verbis, tum in factis: sic populus hic noster diuinam citius consequetur misericordiam.

XXII.

Pacis.

Numisma-
tis.

Mensura-
rum &
ponderum.

Opidorum,
pontium,
& de expe-
ditione.

Quoad pacis violatæ & corrupti numismatis emendationem, omnes studiosius incumbamus; ita scilicet pacis emendationi, vt cuique patrifamilias optatissima sit, furibus autem infensissima. Numismatis vero correctioni, vt vnus atque idem nummus per omnes istas transeat regiones absque aliqua falsitate. Pondera & mensuræ ad iustam habentor regulam, & iniquum quodlibet exhinc deleatur. Urbium, opidorum, arcium atque pontium instauratione sedulo fiat, prout opus fuerit: militaris etiam & naualis profectio, vt imperatum est, ob vniuersalem vtique necessitatem.

XXIII.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1029.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1029.

XXIII.

Cauendum etiam est, vt celerius post paschatis festum naualis expeditio annuo sit parata. Si quis nauem in reipublicæ expeditionem designatam vitiauerit, damnum integre restituito, & pacem regis violatam compensato. Si vero eam ita prorsus corruerit, vt deinceps nihili habeatur, plenam luito iniuriam, & læsam præterea maiestatem.

Nauem eiusmodi corruptentis pœna.

XXIV.

Si quis de profectioe militari, cui rex intererit, sine licentia se subtraxerit, in detrimentum corruat omnium fortunarum.

XXV.

Et si quis qui homicidium perpetraverit occultum vel manifestum, siue etiam periurium, præsumat in regis præsentiam peruenire, priusquam pœnitentiam egerit coram Deo atque sæculo, honore suo & omnibus facultatibus plectitor, nisi in hoc etiam veniam obtinuerit.

XXVI.

Si quis vitæ regis insidiabitur, sui ipsius vitæ dispendio, & quas habet rebus omnibus pœnas luito. Sin negauerit, & purgationem qua licuerit expetierit, solenniori eam faciat iuramento, vel ordalio triplici, iuxta legem Anglorum, & in Danorum lege, prout ipsa statuit.

XXVII.

Si quis Christi legibus siue regis se nefarie opposuerit, capitis plectitor æstimatione, vel mulcta alia pro delicti qualitate. Et si mortem resistendo sui ipsius culpa sibimet induxerit, inultus iaceat.

Concil. Tom. 25.

Si quis monialem vitiauerit, aut in stupro viduæ vim intulerit, grauissime apud Deum atque homines compensato.

XXIX.

Scrutari oportet diligentius vnumquemque modis omnibus, quoniam pacto illud ante omnia efferatur consilium quod populo habeatur vtilissimum, & vt recta Christi religio maxime prouehatur, iniustumque quodlibet funditus extirpetur. Hæc enim in rem fuerint totius patriæ, vt iniustitia conculcetur, & iustitia coram Deo & hominibus diligatur.

XXX.

Ad ecclesiasticos pro castitate & orationibus.

Ad seculares, vt resipiscant.

Deum, fidem, verbum, colant.

Nunc autem ministros Dei sollicitè monebimus, vt sui cautius reminiscens, & cælesti fulti adiutorio, castitatem colant, libris & orationibus sedulo indulgeant, noctesque diesque Christum inuocent frequentius, & pro omni populo Christiano vehementius intercedant. Sed & iterum atque iterum amicos obtestamur vehementius, (quod & nobismetipsis maxime interea necessarium est crebro facere) vt a peccato quisque cogitet sedulus resipiscere, & qua poterit, aliorum cohibere iniquitates. Illud denuo reminisci, quod hominibus maxime necessarium est frequentissime reminiscendum; hoc est, vt sinceram fidem vnanimè habeant in Deum verum qui omnes fecit & gubernat creaturas: vt rectam fidem Christianam rectè teneant: doctores verbi Dei diligenter audiant, doctrinamque & præcepta sua studiose insequan-

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1009.

tur : vt in ecclesia Dei pacem tueantur & tranquillitatem, oblationibus eam salutantes & luminibus, ibidemque Christo preces anxius effundentes : vt annuatim Deo debita recte pendant, & festa & ieiunia recte etiam obseruent : vt in die solis omnem mercaturam conuentusque populares fugiant studiosè : vt Dei ministros semper tueantur & honorent : vt Dei pauperes foueant & pascant : vt viduam aut orphanum non laceffant, diligentius autem consolentur : vt peregrinos atque aduenas neque vexent, neque grauamine afficiant : vt iniuriam aliis non inferant de industria, sed hoc alteri vnusquisque faciat quod sibi fieri voluerit, prout iustum est. Hæc quidem lex æquissima.

Deo debita
pendant.

Diem solis
sanctifi-
cent.

Ministros
Dei hono-
rent.
Pauperes
pascant.
Viduam,
&c. non
laceffant.
Nec pere-
grinum.
Alteri non
faciât quod
sibi fieri
nolunt.

XXXI.

Curæ etiam vnicuique sit in posterum ne diuinam legem violet aut humanã. Qui vero in hoc deliquerit, illic compensato studiosius vbi contigerit deliquisse; tam secundum emendationem ecclesiasticam, quam secundum leges sæculares. Multæ & animaduersiones ex delictis prouenientes aduersus Deum patratis, (etiãsi a sæculari magistratu impositæ) iuxta episcoporum constitutionem, omnino pertinent ad orationes comparandas, pauperumque commodum promouendum, ad ecclesiarum instaurationem, & ad populum Dei erudendum, vestiendum, & pascendum, ad libros, campanas, & vestimenta ecclesiæ suppeditandum; nunquam vero ad mundanas exequendum vanitates, sed in pios vsus, & ad virorum sæcularium instructionem, erogandæ. Quidquid scilicet peruenerit

Ad eccle-
siam perti-
nent quæ in
causa eccle-
siæ etiam a
laicis impo-
nuntur.

Et cuius-
cumque
sint gene-
ris.

Concil. Tom. 25.

Ii ij

alias ex multa simplici, alias e capitis æstimatione, (quam vvirgildum nuncupant) alias ex pœna seu animaduersione * colli obstricti, alias ex multa legis violatæ, alias ex honoris seu facultatum iactura, alias maiori, alias minori.

CIRCA
ANNVM
CHRISTI
1009.

* vulgo
pillaria.

XXXII.

Potentio-
res grauius
multandi.

Quilibet
iuxta con-
ditionem
suam.

Voluntas &
necessitas
consideran-
da.

Misericor-
dia in om-
nibus adhi-
benda.

Et vt quisquis fuerit potentior in hoc sæculo, vel per scelera euectus in altiorem gradum, ita grauius emendabit peccata sua, & pro singulis malefactis pœnas luet grauiores. Propterea, cum dissimiles omnino sint potentes atque impotentes, iustum est vt illis simile non imponatur onus, nec infirmis aut inualidis vt valentibus: sed tum in pœnis ecclesiasticis iniungendis, tum in legibus sæcularibus exequendis, moderandum semper erit & distincte discernendum; scilicet inter senes & adolentes, inter diuites & egenos, inter sanos & infirmos, & similiter in aliis ordinibus. Et si acciderit aliquem contra voluntatem suam, vel forte fortuito, delictum aliquod perpetrare, similiter non in eum est animaduertendum ac si voluntarie hoc fecisset & de industria. Quicumque enim necessitate pulsus in aliquo deliquerit, melius semper & clementius iudicandus est, ex ipso hoc quod ex necessitate factum perpetrauerat. In quouis igitur facto cautius discernendum est, iudiciumque iuxta factum recto moderamine disponendum, merces iuxta meritum, quoad Deum, quoad sæculum. Dei igitur timore commotus, quisque clemens atque mitis esto, misericordiam (prout opus fuerit) recte distribuens: nobis enim omnibus maxime expedit,

CIRCA ANNUM CHRISTI 1009. vt Dominus noster sapius atque iterum clementiam suam largiatur. Amen.

CONCILIVM ÆNHAMENSE
IUXTA ALIVD EXEMPLAR.

PRÆFATIO.

QVODAM tempore contigit vt regis Æthelredi edicto concrepante, archipræfulumque Ælfeahi & Vvulfstani horratu instigante, vniuersi Anglorum optimates die sancto pentecostes ad locum ab indigenis Eanham nominatum acciti sunt conuenire. Collecto itaque ibidem Christicolarum Cœtu venerabilium quamplurimorum, de catholicæ cultu religionis recuperando, deque etiam rei statu publicæ reparando vel consulendo, plura & non pauca, vtpote diuinitus inspirati, ratiocinando fermocinabantur. Denique in eorundem synodalis exordio sermocinationis, episcopi semetipfos primitus fidei speique & caritatis, quatuorque principalium virtutum, prudentiæ videlicet & iustitiæ, fortitudinis quoque & temperantiæ decore adornari, mutuis colloquiorum instructionibus salubrium inuicem cohortabantur, statueruntque pro inuicem quotidianam interuentionem, atque pactum pacis & concordia fideliter firmiterque inter se confirmabant.

Causa huius Concilii.

SYNODALIA DECRETA.

I.

Omnem quoque populum monebant, vnum regem sub vnus cultu religionis Christianæ, superstitionis ritu fanaticæ omnimodo abiecto, & timere & diligere. Deinde vniuscuiusque ordinis, vel sexus, vel ætatis cateruam accitam assistentemque, vt iuxta legis sanctiones catholicæ suam sobrie & iuste ac pudice in hoc sæculo vitam instituerent, suggestionibus multimodis secundum

Regem & religionem colendos, populum instruendum.